

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethicæ Doctrinæ Elementa, Et Enarratio Libri quinti
Ethicorum**

Melanchthon, Philipp

Witebergæ, 1583

VD16 ZV 20638

De Vinculo Obedientiæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56560](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56560)

pœna contumacium, vt expresse dicitur, Deuter. 19. Auferas malum de medio tui, vt ceteri audientes timeant, Nec parcas ei.

DE VINCULO OBEDIENTIAE.

Dictum est de institutione & approbatione diuina, nunc & de vinculo obedientiae dicendum est. Leges enim sine obligatione ad pœnas, & executione, sunt inutiles.

Est igitur duplex vinculum obedientiae legum Ciuiliū, ac utrunq; diuina iusticia sancitum est.

Alterum est obligatio ad pœnam corporalem, qua Magistratus coercet & punit contumaces legitimo ordine.

Hanc pœnam esse necessariam propter conseruationem humane societatis, etiam Ethnici intelligunt.

Quanquam autem & vtilitatis causa has corporales pœnas Deus instituit: Tamen altera causa prior est: Quia Deus vult destrui pugnantiā cum sua iusticia, vt conspiciatur qualis sit ipse, & signa extent venturi iudicij. Ideo etiam cessantibus Magistratibus, fontes atrocium delictorum, ipse ad pœnas corporales rapit.

Alterum vinculum est, Reatus conscientie coram Deo, id est, Contumacia est peccatum con-

conscientiam propterea contumax desinit placere Deo, effundit spiritum sanctum, & fit reus aeternae poenae. Quod vsitate dicitur, admittit peccatum mortale. Et nisi conuersus fuerit, etiam propter illam ipsam contumaciam ruit in aeternum supplicium.

De hoc vinculo Pauli dictum teneatur, quod non humano consilio scriptum est, sed est vox diuina: Necesse est obedire non solum propter iram, id est, propter poenas corporales, sed etiam propter conscientiam. Quo dicto affirmat conscientiam ream fieri coram Deo violatione Civiliū edictorum. Nulla praesidia, nulla auctoritates, nulla supplicia magis muniunt ordinem politicum, quam haec sententia.

Ac sciamus eam singulari consilio Dei scriptam esse, & saepe eam cogitemus & expendamus. Loquitur autem Paulus de honestis legibus, tum diuinis, tum à Magistratu conditis propter disciplinam & pacem. Nam in toto capite ordinem politicum confirmat, non vult stabilire tyrannides, latrocinia, et confusiones politici ordinis.

Cum praecipit Astyages Harpago, ut infantem Cyrum interficiat, peccat Harpagus iubens eum interfici. In talibus casibus, vbi subditis praecipitur, ut faciant contra mandata Dei, regula manifesta est: Necesse est magis obedire, DEO, quam hominibus.

Sic obstetrices edictum Pharaonis iuste violant Exodi:

Alia sunt edicta, quæ præcipiunt, non ut subditi faciant contra mandata Dei, sed ut manifestè iniusta, & quidem atrocia patiantur, ut Naboth præcipitur relinquere paternam hereditatem. Hic recusans non peccat, quia ciues non sunt excutiendi ex facultatibus suis sine legitima causa, iuxta illud: Non furtum facias. Talia sunt exempla multa.

Dionysius tyrannus indigens pecunia, finxit se à Cerere monitum esse, ut Syracusana mulieres cum toto ornatu muliebri in templum Cereris venirent, idq; fieri præcipit. Ibi Dionysius totum ornatum mulieribus ademit.

In Eubæa Charidemus fecit astutius, qui indigens pecunia, finxit oppido periculum esse, & insit ciues in vicinam arcem celeriter sua ornamenta transferre, tanquam ibi custodienda. Suam etiam supellectilem eo transtulit. Postea abstulit quicquid eo fuit importatum. In his casibus non fuit peccatum non obtemperare, sed ut dictum est, Paulus inquit: Necessè est obedire propter conscientiam, loquitur de legitimis edictis. Ex hac admonitione multa iudicari possunt.

Hic addit quæstionem Sadoletus: Cum politicis edictis obedire necessè sit propter conscientiam, cur non & Ecclesiasticis?

Respon

Responsio sit perspicua & firma. Quia vox di-
 vina discernit sic utrunq; gradum obedientiæ.
 De politicis inquit: *Necesse est obedire propter
 conscientiam.* De Ecclesiasticis ritibus inquit:
*Nemo vos arguat in cibo & potu, & in ritibus
 horum festorum. Item, State in libertate, in
 quam vocati estis. Item, Quid tentatis Deum
 proponentes iugum, &c.*

Hæc testimonia sine longis ambagibus do-
 cent utriusq; obedientiæ discrimen, & tamen
 gravissimæ causæ sunt huius discriminis. Deus
 armavit potestatem politicam autoritate conden-
 di suas quasdam leges probabili ratione. Et res
 ipsa ostendit, horum conseruationem ad commu-
 nem pacem necessariam esse. Sit igitur obligatio
 superior.

Sed minister Euangelicus neq; Regum simi-
 lis est, neq; armatus est tali potestate.

Præterea prohibet Deus institui ritus tan-
 quam cultus aut merita. Vult igitur & intel-
 lectum libertatis retineri, ne putentur ritus esse
 necessarij cultus.

Cæterum in casu scandali peccant contuma-
 ces, ut fit, si quis priuatus in eo loco, vbi recte
 constituta est Ecclesia, institueret cœnam Do-
 mini in priuata domo, & turbaret congressum
 publicum. Hæc iudicare non difficile est, iuxta
 illud: *Non sint inter uos schismata.*

Dictum est supra, oportere notum esse discrimen potestatis politicae, & ministerij Evangelici. Quare descriptiones distinctae & perspicuae tenentur.

Iam addenda est quaestio: An Constantinus & Theodosius rectè fecerint, quod templorum clausuram, aut euerterunt, & publicorum idolorum sacrificia prohibuerunt. Et, an debeat hanc obedientiam Deo Magistratus politici?

Respondeo: Duæ quaestiones sunt. Altera, An is, qui habet regiam potestatem, videlicet, si non impeditur à superiore potestate, debeat hanc obedientiam Deo, ut prohibeat impios cultus, & curet rectè doceri subditos.

Altera, An is, qui non habeat regiam potestatem, tamen hanc obedientiam Deo debeat, ut contra mandata superioris domini prohibeat suo loco impios cultus, & curet rectè doceri homines.

Respondeo: Non disputamus quàm pauci aut multi magistratus intelligant aut faciant sua officia à Deo mandata. Nota sunt enim dicta: Dominare in medio inimicorum tuorum. Item: Conquassabit capita in terra multorum. Sed tamen semper Deus aliqua hospitia dat Ecclesiae. Hic docendi sunt pii magistratus, qualem obedientiam Deo debeant, & confirmandi sunt vera consolatione.

Ut autem longas ambages omittam, fons est omnium

argumentorum primum præceptum:
 Non habebis Deos alienos. Id immotum & æter-
 num est, & pertinet ad omnes homines, summos
 & infimos. Ita decretum immotum & æternum
 est. Hic est Filius meus dilectus, Hunc audite.
 Necesse est igitur & magistratus summos
 & infimos amplecti vocem Evangelij, & ostende-
 re suam confessionem, & prohibere scandala. To-
 tius autem Idola, cum prohibere possit, peccat,
 præter dicta: Faciens & consentiens eadem pœna
 puniuntur. Item, Væ homini per quem venit
 scandalum. Et nominatim principes alloquitur
 Christus: Et nunc Reges intelligite. Item, Ape-
 rite portas principes vestras, & patefiant portæ
 Jerusalemi. Et Esaiæ 10. Væ qui condunt leges ini-
 quas. Et Micheæ 3. Propter Principes & Sacer-
 dotes Zion quasi ager arabitur. Et quidem in di-
 versis Esaiæ 49. etiam cura fouendæ Ecclesiæ im-
 perij attribuitur: Et reges erunt nutritores tui,
 & reginæ nutrices. Item; In conueniendo reges
 congregabis populos in vnum, vt seruiant Domino.

REFUTATIO OB-
 iectionum.

I. Argumentum,

Officia non sunt confundenda.

Magistratus est custos corporis.

T 5

Ergo

Ergo non regat negocia pertinentia ad animam.

Respondeo ad minorem: Non est sufficiens definitio. Magistratus est custos corporum, sed prius & principaliter sciamus esse custodem legis & disciplinae. Imo precipuum opus esse debet omnium potestatum, noticiam Dei in genere humano propagare & conseruare. Ideo inquit Psalmus: Ego dixi, Dij estis, id est, officium diuinum gerentes, & bona diuina impertientes hominibus scilicet legem Dei, iusticiam & pacem.

Et damnanda est imaginatio, quae fingit magistratum similem esse armentario, & tantum corpora, non potius disciplinam curare. Nec tamen confunduntur officia, sed magistratus tantum externa membra coercet vi corporali. In cordibus vero incoatur aeterna iusticia & vita a Deo per ministerium Euangelij. Hanc consolationem quoque tenere necesse est, iuxta haec dicta: Euangelium est potentia Dei ad salutem omni credenti, Item, Euangelium est ministerium Spiritus.

II. Argumentum.

Non habens potestatem iudicandi de controuersijs dogmatum, non mouet Ecclesiam.

Principes non sunt iudices dogmatum.

Igitur principes non mutant Ecclesiam.

Respon

Respondeo ad minorem: Nego minorem, quod unusquilibet suo loco debet edere confessionem suam de ea sententia, de qua certus est. Si pastor, recte doceat loco pastoris. Si est primus, non patiatur falsa doceri sciens, & volens, sed faciens & consentiens eadem poena digni. Et cum conscientia certa est, non sunt exspectanda alia iudicia, quia sententia immota est: Non habebis Deos alienos. Item, Fugite idolatram. Item, Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit. Item, Si quis blasphemiam dixerit in Spiritum sanctum, non remittetur ei.

Cum igitur agnitæ veritati aduersari non possit, necesse est principes si agnouerunt veritatem, concedere propagationem, & non aduersariis nec expectare Episcoporum iudicia.

Error in hoc argumento oritur ex κακογνωστία. Quia aduersarij putant, iudicia doctrinæ esse similia esse politicis iudicijs, in quibus iudicatum propter regiam vel prætoriam auctoritatem, etiamsi quid erroris inest.

Ac Episcopi aut Doctores nequaquam iudicant regiam seu prætoriam potestate, sed tantum edunt confessionem suam. Aternus pater de filiis inquit: Hunc est iudex, huic assensus oportet, cuius extat sententia in scriptis prophetarum & Apostolorum, & in Symbolis.

Nec valet cauillatio de obscuritate seu ambiguitate

guitate scripti. Quia hanc ipsam ob causam edita est vox diuina, ut simus certi, iuxta illa dicta: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Et 2. Tim. 3. Tota scriptura Deo inspirante tradita, utilis est ad docendum. 2. Corinth. 4. Si Euangeliū est opertum, in his qui pereunt, opertum est.

Multi contra conscientiam aduersantur agnitæ veritati. Aliqui fascinati suis persuasionibus, non volunt audire dicta, quæ ab ipsorum imaginatione dissentiunt, & impudenter eludunt testimonia veritatis, & doctrinam celestem mutilant. Oportet autem nos discipulos esse vocis diuinæ, non corruptores qui transformant eam in alienas opiniones, sicut fecerunt Samosatenus. Arius, Pelagius & alij.

Constantinus deleuit templum Veneris in oppido Phœnicum Auace, ubi fiebant terræ confusiones libidinum, norat enim præceptum, Non mœchaberis, in quo nulla est ambiguitas. Cum igitur certa esset eius conscientia, facere officium iusti gubernatoris debuit, Nec erant expectanda alia iudicia. Manet enim Regula firma: Non aduersandum esse agnitæ veritati. Iuxta illud: Si quis blasphemiam dicit in Spiritum sanctum, non remittetur ei. Quare agnitæ veritate, non sunt expectanda iudicia Synodorum aut Episcoporum. Sed Filius Dei iudex est, de quo dictum

est. Hunc audite. Huic singulos obtemperare oportet, non expectatis hominum decretis.

III. Argumentum.

Tantum iuris habet inferior in ditione aliqua, quantum superior dominus attribuit.

Superior prohibuit mutationes tanquam in suis praefecturis, aut in sua domo.

Ergo sine eius voluntate non est facienda mutatio.

Respondeo ad maiorem. Tantum vera est superior de iurisdictione politica, & redditibus, & similibus negocijs, proprie pertinentibus ad ius superiorum. Non potest autem superior dominus prohibere aliquid mandato diuino praecedente, ut illustria exempla sunt in historia Danielis. Et Apostoli dicunt, Oportet Deo magis obedire, quam hominibus.

Manifestum est enim, confessionem omnium gradibus hominum pariter praecipere, Magistratibus & priuatis, dominis & seruis, Parentibus & filijs, iuxta illud: Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. In familia confiteri Euangelium etiam serui debent, ut videmus Ioseph, & socij Danielis.

Filia Licinij Imperatoris Irene nihil veritatis in obsequium patris, qui Christiano nomini inimicissimus

micissimus fuit, Lares & reliqua simulacra in
paternis adibus singulari fortitudine contriuit.

Vir nobilis in vrbe Nicomedia, inspectante
populo concerpfit publicas literas à Diocletiano
propositas, de interficiendis Christianis.

Tempore Iuliani, non procul ab Antiochia,
filius Ethnici sacrificuli, collisit simulacrum Apollinis
auulsum à basi.

Valentinianus, qui postea imperator factus
est, cum esset tribunus militum, sacrificulo Ethnico
afferenti lustralem aquam, ante locum sacrificij
colaphum inpegit, præsente Iuliano imperatore.

Cum igitur & præceptum Dei & exempla
congruentia cum præceptis ostendant, quid oporteat
singulos facere, superiores & inferiores, docendum
est sæpè diuersum fieri, vt in querela apud
Michæam dicitur: Princeps postulat, & iudex
colludit. Et qui prætextus quarunt, ad excusandum
impietatem, sic ludunt, vt milites in historia
Christi, cum velant eius oculos, & dant colaphos,
ac iubent vaticinari, à quo colaphum acceperit.

ALIA QVÆSTIO.
DE EXCOMMUNICATIONE.

Ante paucos annos fuit electus Moguntinus
Episcopus